

Adam Olszewski

**PIERWSZE STWIERDZENIE SROKOSZA STEPOWEGO
LANIUS EXCUBITOR HOMEYERI NA NIZINIE MAZOWIECKIEJ**

W dniu 11 XI 2006 o godz. 9.00 w Górkach (gm. Leoncin, woj. mazowieckie), w centralnej części Kampinoskiego Parku Narodowego, schwytano w sieci ornitologiczne srokosza *Lanius excubitor*, któremu po zaobrączkowaniu i pomiarzeniu, przed wypuszczeniem, wykonano serię fotografii. Ptaka oznaczono jako osobnika dorosłego, długość złożonego skrzydła wynosiła 114 mm. Srokosz wykazywał cechy wschodniego podgatunku *homeyeri* (Akceptacja KF PTZool.). Ubarwienie ptaka było jaśniejsze niż u podgatunku nominatywnego, co było zauważalne nawet bez bezpośredniego porównania. Ptak charakteryzował się białoszarym czołem, szerokimi białymi lusterkami na lotkach 1. rzędu, które przechodziły w biały pasek skrzydłowy na lotkach 2. rzędu. Znamienne było też ubarwienie zewnętrznych sterówek, najbardziej skrajna sterówka była cała biała, a tylko proksymalna część jej stosiny była czarna. Druga skrajna sterówka miała białą nasadę, wąski czarny pasek przechodzący przez obie chorągiewki, reszta pióra była biała. Miał też biały kuper. (fot. 1).

Spośród 29 gatunków dzierzb z rodzaju *Lanius* srokosz jest najbardziej politypowy. Opisano 11 podgatunków, a niektórzy autorzy wyodrębniają

Fot. Srokosz *Lanius excubitor homeyeri*, 11 XI 2006 (fot. A. Olszewski)

Photo. Grey Shrike *Lanius excubitor homeyeri*, 11 November 2006 (Photo A. Olszewski)

Z powyższego wynika, że opisywane stwierdzenie było dziewiątym w Polsce i pierwszym na Nizinie Mazowieckiej. Od roku 2011 podgatunek ten stwierdzany jest regularnie, co najmniej kilka razy rocznie (*komisjafaunistyczna.pl*). Warty wspomnienia jest obserwacja srokosza stepowego z południa województwa mazowieckiego, jednak już z Regionu Świętokrzyskiego, tj. z powiatu radomskiego z 30 IV 2014 (Malczyk 2015). Obecne nasilenie jego obserwacji ma związek z coraz lepszą znajomością cech diagnostycznych wśród krajowych ornitologów. W Polsce srokosze stepowe najczęściej stwierdzane były podczas wędrówki jesiennej, a większość z nich o oznaczonym wieku była ptakami dorosłymi. W roku 2013, stwierdzono pierwszy lęg tego podgatunku w kraju, który miał miejsce w powiecie pabianickim w województwie łódzkim, gdzie jeden ptak z pary wykazywał cechy *homeyeri* (M. Faber, T. Błaszczuk; Stawarczyk *et al.* 2017).

Literatura

del Hoyo J., Collar N. J. 2016. HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World. Vol. 2: Passerines. Lynx Edicions, Barcelona: 340-345.

ich nawet 12 (del Hoyo i Collar 2016, Shirihai i Svensson 2018). Dwa z nich gniazdują w Europie, nominatywny *L. e. excubitor* i stepowy *L. e. homeyeri*. Zasięg lęgów srokosza stepowego rozciąga się od Ukrainy, przez Połozę, południową część Uralu, zachodnią Syberię na południe od linii Tiumeń-Krasnojarsk po dolinę Jeniseju oraz w północnej części Kazachstanu. Zimuje w południowo-zachodniej i środkowej Azji (Stawarczyk *et al.* 2017).

Do 2006 roku było osiem stwierdzeń tego podgatunku w Polsce. Pierwsze pochodzi z 1937 r. z kujawsko-pomorskiego, a siedem już z początku XXI w.: sześć z okolic Wrocławia (lata 2002-2003) i jedno z małopolskiego w powiecie chrzanowskim (27 XII 2002) (Komisja Faunistyczna 2015, Stawarczyk *et al.* 2017).

- Komisja Faunistyczna 2015. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2014. *Ornis Pol.* 56: 99-136.
- Malczyk P. 2015. Pierwsze stwierdzenie ‘srokosza stepowego’ *Lanius excubitor homeyeri* w Regionie Świętokrzyskim. *Naturalia* 3: 138-140.
- Shirihai H., Svensson L. 2018. Handbook of Western Palearctic Birds; Passerines: Flycatchers to Buntings. Vol. 2. Christopher Helm, London, Oxford, New York, New Delhi, Sydney: 195-206.
- Stawarczyk T., Cofta T., Kazjer K., Lontkowski J., Sikora A. 2017. Rzadkie ptaki Polski. Studio B&W Wojciech Janecki, Sosnowiec: 329-330.

Adres autora:

Kampinoski Park Narodowy, ul. Tetmajera 38, 05-080 Izabelin, e-mail: ad.ol@wp.pl

**FIRST RECORD OF THE HOMEYER’S GREY SHRIKE
LANIUS EXCUBITOR HOMEYERI ON THE MAZOVIAN LOWLAND**

Summary

On 11 November 2006 an adult individual of the Homeyer’s Grey Shrike *Lanius excubitor homeyeri* was captured in ornithological mist nets in the Kampinos National Park (52°19’9.5” N 20°31’22.4” E). This record was verified and accepted by the Polish Avifaunistic Commission as the ninth record for Poland and first on the Mazovian Lowland.

Key words: Homeyer’s Grey Shrike, Mazovian Lowland, Kampinos National Park.

Received – September 2018, accepted – November 2018